

154

1. בערולת לפני התחלת המשפט.

א. כתב המנוי והעברת סמכויות.

אם הקצה אותך מפקדן כקצין תביעה במשפט מסוים, הרי שטרם נתונות לך הסמכויות המספיקות כדי להופיע בפני בית-דין צבאי; החוקה נותנת רשות כזאת רק לתובע הצבאי המחוזי או לעוזריו, ולשם כך ימנה אותך מפקד המחוז לעוזר תובע צבאי לצורך המשפט והתובע הצבאי המחוזי יעביר לך את אותו חלק מסמכויותיו הנחוץ כדי להופיע במשפט המסוים שלו הוקצית. מיד לכשהודע לך כי הוקצית כקצין תביעה התייצב בפני מפקדן ובקש ממנו עזרה בכל פעולותיך הקשורות בתפקיד קצין התביעה שלו בתמנית.

ב. תפקידים כלליים:

לאחר זאת פנה מיד לתובע הצבאי המחוזי וקבל מידינו את המסמכים הבאים:

1. כתב-מנוי לעוזר תובע צבאי חתום על ידי מפקד המחוז.
2. כתב העברת סמכויות חתום על ידי התובע הצבאי המחוזי ומאושר על ידי מפקד המחוז.

מעתה קבלת סמכויות של עוזר תובע צבאי מחוזי, והנך מהווה חלק ממנגנון השפוט בצבא-הגנה לישראל ובהתאם לכך מוטלות עליך חובות אשר תצטרך למלא אחריהן במיטב יכולתך. חובתך לעזור לבית-דין שלפניו תופיע בקיום משפט וצדק, לנהוג ללא פניה, להביא לפני בית-הדין את העניין כולו ולא רק אותו חלק שהוא לרעת הנאשם, ולא לנהוג התנהגות חד-צדדית או בלתי הוגנת כלפי הנאשם ולא להסתיר עדות שהיא לטובתו.

ג. יצירת תיק התביעה.

בפגישתך הראשונה עם התובע הצבאי המחוזי-לאחר שנמסרו לך כתב המנוי וכתב העברת-הסמכויות-קבל מידינו את כתב האשמה ואת פרטת העדויות אשר לפי פקודת מפקדו של הנאשם נגבתה בענין הנדון. מכל המסמכים האלה תיצור לעצמך תיק תביעה.

ד. הכנת התביעה.

לאחר שערכת את התיק הכן את התביעה ועסה זאת שלב שלב:

1. הרכב ביחיד. אם בעת קבלתך את התיק כבר הורכב בית הדין ע"י נשיא בית-הדין במחוז, בדוק ותוכח אם בית-הדין הורכב כחק ואם כתב-המנוי חתום כהלכה. כמו-כן בדוק אם בית-הדין שהתמנה מוסמך לדון בעבירה שהובאה לפניו (כך למשל בעבירות סדינן מות מוסמך לדון רק ביחיד מיוחד) ואם הרכבו מאפשר לו לדון את הנאשם בהתאם לדרגתו, (אחד הסופטים לפחות חייב להיות בדרגת הנאשם). בכל מקרה סיט לך ספק ביחס לחוקיות הרכבו של בית-הדין, פנה מיד לתובע הצבאי המחוזי והוא ידאג לתקון המעוות. אם בעת קבלתך את התיק מידי התובע הצבאי בית הדין עוד טרם הורכב, ערוך בדיקה זו מיד עם הודע לך ע"י התובע הצבאי על הרכבו של בית-הדין.

2. כתב האשמה.

למד את כתב האשמה וכחן אם הוא מכיל את סמו ושם מספחתו של הנאשם ודרגת הפקוד שלו, את תאור העבירה-מקומה, זמנה והעובדות העיקריות, את סעיף החוקה שעל פיו הנאשם העמד לדון ואת טמות העדים.

3. עיון בחומר.

למד היטב את סעיפי החק הנוגעים לאשמה או האסמות ובכלל זה את הסעיפים הדנים בכללי האחריות הפלילית (חלק ג' בחוקת השפוט תשי"ח) וכן כל סעיפי העבירות העלולים לבוא בחשבון בתור אסמות אלטרנטיביות. בית-הדין רשאי בכל שלב של הדיון להחליף את סעיפי האשמה (סעיף 125 לחוקת השפוט תשי"ח) ושוב לך שתהיה מוכן לאפשרות כזאת ולא תופתע אם יקרה כזאת.

4. נתוח האטמות. למד היטב כל אטמה נפרדת מתוך כתב האטמה. סמן לך בסעיף החק המזמר בכתב האטמה את האלמנטים מהם בנויה העבירה, הפרד אותם לגורמים נפרדים וסמנם במספרים סדוריים. במספט תצטרך להוכיח על ידי עדות מסכנעת כל אחד ואחד מהם לחוד.

5. לקויים בעדויות. אם אמנם נוכחת כי עדויות התביעה, כפי שהן נרשמו בפרשת העדויות, לקויות בחסר מכדי הוכחת האטמות, המגט עם העדים וברר מפייהם אם אין באפשרותם להוסיף פרטים על הנקודות החסרות. אם יש באפשרותו של העד להוסיף על עדותו המקורית, רשום לפניך בדיקנות את הדברים הנוספים שמסר לך וזכור לשאול אותו עליהם בעת הקירתך הראשית בבית-הדין. אם אין באפשרות כל העדים שראית למלא את החסר-ההפנה את תשומת לבו של התובע הצבאי המחוזי כי אין באפשרותך להוכיח חלק מהותי מהאטמה או האטמות ופעל בהתאם להוראותיו. על כל עדות נוספת של עד שלא נרשמה בפרשת העדויות תודיע באמצעות התובע הצבאי המחוזי לקצין הסניגוריה ותבקש מנשיאות בית-הדין להזמין אותו עד נוסף.

6. טענות סניגורו של הנאסם יוכל לטעון לפני התחלת הדיון מוקדמות. את אחת הטענות הבאות:

(א) שהנאסם נשפט על העבירה או העבירות-נשוא האטמה הנוכחית- ע"י בית-דין צבאי אחר או בית-משפט אזרחי או ע"י מפקדו כשפוט מסמעתי. הכלל הוא כי אין להעמיד אדם לדין יותר מפעם אחת כאטמת אותה עבירה, ואם הועמד לדין פעם- הריהו פטור מאחריות לעבירה זו- בין אם הורשע ובין אם זוכה (ראה סעיף 70 לחוקת השפוט תשי"ח); ואולם אם נתבטל הדיון הקודם מסבות פורמליות מבלי שנתן מסק-דין סופי של זכוי או הרשעה אין זה מונע מהעמדת הנאסם לדין שנית.

(ב) שהנאסם פטור מאחריות לעבירה המיוחסת לו מטום סחלפה כבר סעת בצועה תקופת ההתישנות החלה על אותה עבירה. החוקה קובעת תקופת התישנות של ססה חדשים לגבי כל העבירות שבסמכותו של מפקד מוסמך כשפוט (סעיפים: 93 ו-98, לחוקת השפוט תשי"ח), עטר שנים לגבי עבירות רצח ובגידה (שענשן מות) וסלס שנים לגבי כל העבירות האחרות. (ע"ין סעיפים 164-166 לחוקת השפוט תשי"ח).

(ג) שלנאסם נתנה חנינה, כללית או אישית, החלה על העבירה הנידונה.

אם הגעת לכלל מסקנה טאחת מהטענות הנ"ל עלולה להתאים למקרה הנדון, בקס את עזרתו של התובע הצבאי המחוזי בהכנת תשובתך לטענה כזאת.

7. נאום הפתיחה. הכן נאום פתיחה טבו תסקור בקצרה את העדויות שהנך עומד להביא בפני בית הדין ומה אתה עומד להוכיח בעזרתן. נאום זה תסא לאחר שהנאסם יענה בטלילה לטאלה אם הוא מודה באטמה ולפני שתקרא את עד התביעה הראשון אל דוכן העדים.

8. כדיקת העדויות. בפרשת העדויות שלפניך סמן לך את החלקים המהותיים בעדותו של כל עד תביעה ובגליון נפרד רשום לך את הסאלות שהנך עומד להציג לו בטעת הדיון בבית-הדין. בדוק את דבריהם של עדי הסניגוריה אם העידו בפני הקצין שרשט את פרשת העדויות וסמן לך את נקודות התרפה שאותן תוכל להתקיף טעה טיעידו העדים בבית-הדין. בגליון נפרד רשום לך את הסאלות שבדעתך להציג להם.

9. פגישה עם קצין הסניגוריה וברר ממנו אם הנאסם עומד להודות באשמה או לאו. במקרה הסניגור. והנאסם יודה באשמה אין לך צורך לבקש טיוטמו עדי התביעה, ועליך להכין רק את נאום הסכום, כמבואר להלן.

10. נאום הסכום. אם לאחר פגישתך עם קצין הסניגוריה תלמד לדעת שאכן הנאסם יודה באשמה, הכן נאום קצר שיפרט כבהירות לבית הדין את מהות האשמה ואת העדויות שעליהן היא מבוטסת. נאום זה תסא מיד לאחר הודאתו של הנאסם. לאחר טיימן נאום זה עליך יהיה להציג את גליון ההתנהגות של הנידון ולדרוס מביט-הדין גזר דין מתאים לחמרת האשמה ולמסיבותיה.

11. טענת "לא חייב להסיב על האשמה". אם לאחר הפגשך עם הסניגור תלמד לדעת שאין בדעת הנאסם להודות באשמה, דע כי קצין הסניגוריה יכול לטעון-עם תום פרטת עדויות התביעה - כי ההוכחות שהובאו נגד הנאסם אין בהן כדי לבסס אשמה נגדו אפילו אם יתקבלו כאמת לכאורה ואף אם לא יוכאו כל הוכחות שותרות ע"י הנאסם וטמטום כך אין הנאסם חייב להסיב על האשמה כלל. כדי לסתור טענה זו-אם יטען אותה הסניגור- עליך להיות מוכן ליענות עליה ומספיק אם תצביע לבית-הדין כתשובתך מתוך עדויות התביעה שהכאת, כי דברי עדיך יוצרים, להוכחת אשמתו של הנאסם, כטיס הגיוני מספיק כדי להסיל על הסניגוריה את החובה להסיב על האשמה ולנסות לסתור אותה.

ה. מוצגים. אם יש צורך כהכאת מוצגים למספט הנדון, ברר כאמצעות התובע הצבאי המחוזי את מקום המצאם ודאג לכך שנסיא בית-הדין יצוה על הקצין שברטותו נמצאים המוצגים להביאם ליום המספט.

1. תעודה. דאג לכך שכיום המספט ולפני שהנאסם יוכא לאולם ביהוד רפואית. יבדוק אותו רופא צבאי ויאטר ככתב כי הנאסם מסוגל לעמוד בדין מבחינת כריאותו, ואם אי אפשר מבחינה טכנית לערוך בדיקה זו ביום המיועד למספט, דאג לבדיקת הנאסם בערב יום המספט. את התעודה הרפואית שקבלת תציג לבית-הדין עם התחלת הדין.

2. הרפעה במספט.

א. מסמכים. עליך לבוא למספט מצויד בתעודות הבאות:

1. כתב המנוי מאת מפקד המחוז והעברת סמכויות מאת התובע הצבאי המחוזי.
2. העתק מכתב האשמה, פרטת העדויות וכל המוצגים.
3. תעודת רופא המאסרת שהנאסם מוכטר לעמוד בדין.
4. העתק מאוטר של גליון ההתנהגות של הנאסם.

ב. הופעה אישית.

1. עליך להופיע לבנוס כהלכה, מצוחצה ומגולח.
2. תוך כדי מהלך המספט תשמע להוראות בית-הדין, אל תכנס לתוך דברי הטופטים, העדים או קצין הסניגוריה. בכל מקרה וקצין הסניגוריה יקום ממקומו תוך דברייך, טב מיד ותן לו לומר את דבריו, מיד לאחר כך קום וענה לו את תשובתך.

3. סדר מהלך הדין.

על מנת שתתמצא במספט על כל שלביו, הריהו לפניך בקוים כלליים:

1. אכ בית הדין יקריא את כתב המנוי של בית - הדין.
2. אכ בית הדין יסאל את הנאסם באם הוא מתנגד להרכבו של בית הדין, או למי שחבריו.

3. הסניגור יגיש את כתב ההרשאה החתום ע"י הנאסם.
4. אם בית הדין יקריא את כתב האסמה לנאסם, יסביר לו אותו-אם יש צורך בכך- ויטאלנו באם מזדה הוא בכל אחת מן האסמות המצויות בו לחוד.
5. טענות מוקדמות על ידי הסניגוריה, באם יש כאלו, ותשובת קצין התביעה.
6. החלטת בית הדין על הטענות המוקדמות ואם נדחו, אזי :
7. הנאסם יסיב אם אסם הוא ואם לאו.

אם ענה הנאסם "לא אסם"	אם ענה הנאסם "אסם"
8. קצין התביעה יסא נאום פתיחה.	אין כל דיון נוסף
9. עדי התביעה נקראים להעיד, וזה סדר חקירתם: (א) חקירה ראשית על ידי קצין התביעה.	ובית הדין מרטיע את הנאסם ועובר מיד לטעיף 16 להלן:
(ב) חקירה נגדית על ידי קצין הסניגוריה.	
(ג) חקירה חוזרת על ידי קצין התביעה.	
(ד) טאלות ע"י חברי בית הדין.	
10. טענת הסניגוריה "לא חייב להסיב על האסמה" (אם ישנה כזו), תשובת התביעה והחלטת בית הדין. באם מתקבלת-הנאסם זוכה; ולא-	
11. קצין הסניגוריה יסא נאום פתיחה.	
12. עדי ההגנה נקראים להעיד ובראסם הנאסם (אם מחליט לתת עדות) וזה סדר חקירתם: (א) חקירה ראשית על ידי קצין הסניגוריה.	
(ב) חקירה נגדית על ידי קצין התביעה.	
(ג) חקירה חוזרת על ידי קצין הסניגוריה.	
(ד) טאלות ע"י חברי בית הדין.	
<u>הערה:</u> ואולם אין לחקור את הנאסם כלל ואסור לסאול אותו כל טאלות אם הוא בוחר למסור הצהרת בלא טבועה.	
13. נאום הסכום על ידי קצין התביעה.	
14. נאום הסכום על ידי קצין הסניגוריה.	
15. החלטת בית הדין בדבר זכוי הנאסם או הרטעו; במקרה והורטע:	
16. קצין התביעה יציג את גליון ההתנהגות של הנאסם וידרוט עונס מתאים;	
17. נאום למטכות מקילות על ידי קצין הסניגוריה והבאת עדים ומסמכים בנקודה זו. קצין התביעה רטאי לחקור את העדים חקירה נגדית. זמור כי בנקודה זו מתקבלים כעדות מסמכים גדודיים רטמיים.	
18. הסלה האחרונה לנאסם, לבקס את רחמי בית הדין.	
19. גזר הדין.	

4. התנגדותו להרכב בית-הדין.

טענות
נגד
הרכב
בית
הדין.

- א. אם יתנגד הנאטם להרכב בית הדין או למי מחבריו, תוכל ההתנגדות להיות מבוטלת רק על אחד הנמוקים הבאים:
 - א. כי מי מהטופטים הופיע כבר כעד במקרה הנדון.
 - ב. השתתף בכל צורה שהיא בחקירה הסוקדמת או כחבר בוועדת חקירה למקרה הנדון.
 - ג. הנו נוסף איבה לנאטם.
 - ד. הוה כבר את דעתו כפוטנטי על המקרה.

אם מצאת שהתנגדותו של הנאטם להרכב בית-הדין מבוטלת על אחד הנמוקים הנ"ל, אל לך להתערב טעה סבית הדין יסקול את התנגדותו ואולם לכל התנגדות אחרת טאיננה מבוטלת כיאות תוכל להביע את דעתך נגדה.

5. דיני עדויות.

גם אם הטינות את התביעה בלהאם לכל האמור, זכור שכל מספט טופן בחובו הפתעות כדי מהלך המספט ולפיכך עליך לדעת: אתה רטאי להתנגד לכל טאלה המוצגת על ידי הסניגור באם לדעתך אין היא מותרת. וזה עליך לדעת מדיני העדויות:

א. טאלות הנוגעות למספט חוסר הנוגע למספט הנדון באופן יטיר. החק מתיר להביא בפני בית דין בדרך כלל רק

ב. עדות טמיעה. החק אינו מתיר להציג בפני בית הדין כל עדות טמיעה, העד רטאי לטפר על עובדות טהוא חס כהן באחד מחוטיו ולא על עובדות טחס כהן עד אחר וטפר לו עליהן.

ג. עבירות קודמות. אין להזכיר דבר על עבירותיו הקודמות של הנאטם, אלא רק לאחר טנמצא חייב. ואולם אם העלה קציין הסנגוריה עיי הנאטם עצמו או על ידי מי מעדיו את אפיו הטוב של הנאטם, או אם התקיף הסניגור את אפיו של מי מעדי התביעה- בכל אחד מהמקרים הללו מותר לך להביא עדות על עברו של הנאטם ועבירותיו הקודמות ולחקור אותו ואת עדיו על עברו הפלילי.

ד. חקירה ראטית. בחקירה הראטית (דהיינו חקירתו הראטונה של כל עד על ידי הצד שהזמינו) לא תורטינה לפי החק טאלות מדריכות; טאלה הכוללת בתוכה רטז לתסובה העלולה להנתן ומתוך כך אטפר לענות עליה ביהן" או "לאוו" היא טאלה מדריכה.

ה. חקירה נגדית. בחקירה הנגדית (החקירה על ידי הצד טכנגד טלא הזמין את העד) מותר לטאול טאלות מדריכות. אתה רטאי לחקור חקירה נגדית על כל דבר טלדעתך חטוב הוא לבירור המספט, ולאוו דוקא על אותם הנוטאים טעורר הצד המתנגד בחקירתו הראטית.

ו. חקירה חוזרת. בחקירה חוזרת גם כן לא תורטינה טאלות מדריכות; היא צריכה להצטמצם באותם הנוטאים שהטעוררו מתוך החקירה הנגדית.

ז. התנגדויות. זכור יפה את הטערות הטובאות לעיל כי בעזרתן תוכל להטיב להתנגדויות אטר יעורר קציין הסנגוריה נגד הטענות טלך. אם יתנגד הסניגור לאחת מטענותיך, טמע בטכלנות את התנגדותו לפני טתענה.

אם במהלך הדיון, ולפני הסכום עורר הסניגור סאלות
מספסיות מיוחדות, שאתה מתקשה לענות עליהן, הנך רשאי
להתייעץ עם התובע הצבאי המחוזי, ולסס כך תוכל לבקש הפסקה
מתאימה. אל לך להסתמס בזכות זו ללא צורך ורצוני שתבקם
דחיה רק אם נתגלו מסבות יוצאות מגדר הרגיל. בית הדין
חפטי בסקול דעתו ורשאי גם שלא לתת לך את הדחיה המבוקשת.

א. עצת
התובע
הצבאי.

לאחר הרטעת, תנאסט הגט לבית המספט העתק מאוסר טל גליון
ההתנהגות שלו, וציון במלים קצרות את הנקוהות לחומרא או
לקולא, כפי שאתה כחיל רואה אותן. זכור כי יותר לך בהחלט
לציון גם מסבות סקילות אם יש כאלה.

ב. נאום
סופי.

לאחר הכרות גזר הדין, אל תראה זאת כמצחון לעצמך אם בדרך
הנאסט לעונט קסה, ואל תראה זאת ככסלון אם זוכה הנאסט או
הוקל בענטו. אתה מלאת את חובתך במנגנון המספטי הצבאי על
מנת להסליט בצבא צדק ולהגכיר את כוטרן המלחמתי ויעילותו
של צבא ההגנה לישראל.

ג. סכום.

א. חטר-יסי, סגן-אלוף
פרקליט צבאי ראשי